

دین و سیاست در ترکیهٔ معاصر

رضا شیرزادی، سحر صنیعی

www.ketab.ir

مهرکان چرد
— نشر —

- سرشناسه: صنیعی، سحر، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور: دین و سیاست در ترکیه معاصر : (نقش اخوان المسلمین طی سال‌های ۲۰۱۶ - ۲۰۰۲)
/ سحر صنیعی، رضا شیرزادی.
مشخصات نشر: تهران: مهرگان خرد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۲۱۵ ص.؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۷۸۳-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: اخوان المسلمین (ترکیه)
موضوع: Ikhwan al-Muslimun(Turkey)
موضوع: اسلام و سیاست -- ترکیه Turkey -- Islam and politics
موضوع: ترکیه -- سیاست و حکومت -- قرن ۲۱م.
موضوع: Turkey -- Politics and government -- ۲۱st century
شناسه افزوده: شیرزادی، رضا، ۱۳۴۷ -
رده بندی کنگره: BP۲۳۱
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۲
شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۶۸۰۸۴

مهرگان خرد
- نشر -

دین و سیاست در ترکیه معاصر
(نقش اخوان المسلمین طی سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۲۰)

رضا شیرزادی، سحر صنیعی

چاپ اول: ۱۴۰۰ | شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
لیتوگرافی: ندا | چاپ و صحافی: نقش نی زار
قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸۶۰۰۸۰۶۷۸۳۲
ناشر: مهرگان خرد ۶۶۱۲۶۴۷۵

حق چاپ و انتشار برای نشر مهرگان خرد محفوظ است
استفاده از مطالب منوط به اجازه کتبی از ناشر است.

mehreganekherad@gmail.com

www.mehreganpub.ir

@mehreganpub

فهرست

۷	..... پیش گفتار
۹	..... مقدمه
۱۷	..... فصل اول: مبانی و مفاهیم پایه
۱۹	..... سیاست
۲۱	..... نوعثمانی گرایی
۲۸	..... اسلامگرایی سیاسی
۳۵	..... کمالیسم
۴۲	..... مبانی فکری اخوان المسلمین
۴۷	..... فعالیت های سیاسی اخوان المسلمین
۵۴	..... شخصیت های سیاسی اخوان المسلمین
۶۲	..... ساختار و تشکیلات اخوان المسلمین در جهان اسلام
۶۷	..... فصل دوم: پیشینه و ادبیات
۷۱	..... مبانی نظری پژوهش
۸۳	..... پیشینه پژوهش
۸۳	..... بررسی کتاب ها
۸۳	..... دین، دولت و تجدد در ترکیه
۸۶	..... عمق استراتژیک؛ جایگاه و نقش ترکیه در عرصه بین الملل
۸۷	..... سکولاریسم و دموکراسی اسلامی در ترکیه
۸۹	..... رویارویی غرب معاصر با جهان اسلام
۹۱	..... اخوان المسلمین، بزرگترین جنبش اسلامی معاصر
۹۲	..... تاریخ جمعیت اخوان المسلمین، از آغاز تا امروز
۹۴	..... جنبش اخوان المسلمین
۹۶	..... مقالات داخلی
۱۰۰	..... پژوهش های خارجی
۱۰۹	..... چارچوب نظری پژوهش

بیش گفتار

دین و سیاست در ترکیه پس از به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۰۲، تحولات عمده‌ای را تجربه کرده است. یکی از مهم‌ترین تحولات پدید آمده، احیای نقش دین در مناسبات سیاست داخلی و خارجی این کشور است. به‌طوری‌که ملاحظه می‌شود در عرصه داخلی، روند حفظ و افزایش شعائر دینی در این کشور، گسترش محسوسی داشته است. همچنین در عرصه سیاست خارجی نیز روند حمایت ترکیه از جریان‌های اسلام‌گرا نشان می‌دهد که جریان اسلام‌گرای حزب عدالت و توسعه درصدد احیای نوعی عثمانی‌گری در عرصه مناسبات داخلی و خارجی است. شواهد موجود نشان می‌دهد که قدرت گرفتن حزب عدالت و توسعه تا حدود زیادی تحت تأثیر آموزه‌های اخوان المسلمین است و از طرف دیگر، به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه پس از سال ۲۰۰۲ باعث شده تا جریان‌های اسلام‌گرایی نظیر اخوان المسلمین، جانی دوباره به خود بگیرند. در همین راستا، مهم‌ترین سؤال پژوهش حاضر این است که اندیشه‌های اخوان المسلمین چه تأثیری بر سیاست خارجی ترکیه پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه داشته است؟ بر همین مبنا، این فرضیه مطرح می‌شود که تأثیر اندیشه‌های اخوان المسلمین بر ایده‌آد کسان‌ی همچون احمد داوود اوغلو به‌عنوان تئوریسین نظریه عمق استراتژیک، ارتباط جریان حزب عدالت و توسعه با جنبش‌های اسلام‌گرا نظیر اخوان المسلمین و حتی سایر گروه‌های اسلام‌گرا را نشان می‌دهد. روش مورد استفاده در این پژوهش، تاریخی-تحلیلی است که با بهره‌گیری از روش کتابخانه‌ای تلاش می‌شود تا به این موضوع پرداخته شود. مهم‌ترین یافته‌های پژوهش حاضر این است که با قوت گرفتن خیزش‌های عربی-اسلامی در سال ۲۰۱۱، و شروع موج جدیدی از اسلام‌گرایی، حمایت‌های حزب

عدالت و توسعه باعث شد تا جریان اخوان المسلمین در متن این تحولات قرار گیرد. از این جهت، ترکیه به عنوان کشوری بزرگ و اثرگذار درصدد ارتقاء بخشیدن به جایگاه اخوان المسلمین در کشورهای اسلامی منطقه است.